

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В. М. КОРЕЦЬОГО**

АНДРУСІВ Уляна Богданівна

УДК 347.78:347.83(477)

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ НА ПРОГРАМИ (ПЕРЕДАЧІ) ОРГАНІЗАЦІЙ МОВЛЕННЯ В
УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, професор
Бошицький Юрій Ладиславович,
Київський університет права НАН України,
Ректор.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Луць Володимир Васильович,
Науково-дослідний інститут приватного права
і підприємництва Національної академії
правових наук України
завідувач відділом приватного права;

кандидат юридичних наук
Ващинець Іван Іванович,
ТОВ «Юридична фірма» ВС і Партнери»,
заступник директора, адвокат.

Захист відбудеться «_10__» квітня 2013 р. о «_14__» год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.236.02 при Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

Автореферат розіслано «_06__» березня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат юридичних наук

О. О. Кваша

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Протягом останніх десятиліть в Україні відбуваються кардинальні зміни у телерадіоінформаційному просторі. Здебільшого це пов'язано із розвитком супутникового та кабельного телебачення, мережі Інтернет та мобільної телефонії, інтенсивною конвергенцією комп'ютерних і телевізійних мереж, впровадженням цифрового телебачення та нелінійних послуг.

Головною передумовою ефективного функціонування суб'єктів інформаційної діяльності у новому інформаційно-технологічному середовищі є адекватна та дієва правова охорона. Однак, законодавець не завжди встигає за стрімким розвитком новітніх технологій, як наслідок, існуючий механізм правового регулювання у сфері суміжних прав організацій мовлення має істотні недоліки та прогалини: законодавство не відповідає сучасним вимогам розвитку цифрової та комп'ютерно-мережевої технологій; існує потреба кардинального перегляду понятійного апарату та обсягу прав організацій мовлення; відсутнє належне регулювання кабельного, супутникового та мобільного мовлення; не визначено статус організацій мовлення у мережі Інтернет.

Значимість дослідження також детерміновано збільшенням обсягу правозастосовної практики відносин у сфері діяльності організацій мовлення. Водночас, суб'єкти інформаційної діяльності, фахівці у медіа галузі та суди на практиці стикаються з низкою проблем, зумовлених недосконалістю законодавчих норм. Правильне юридичне вирішення низки питань концептуального характеру дозволить цим суб'єктам активно долучатися до системи інформаційного обміну.

Досліджувана проблематика ще не достатньо висвітлена і в юридичній науці. Аналіз спеціальної літератури свідчить про відсутність комплексного та всебічного дослідження проблемних питань, які торкаються охорони прав організацій мовлення, низка проблем досі не розв'язана у цивілістичній доктрині. Багато науковців, зокрема О. М. Боярчук, Е. П. Гаврілов, В. О. Калятін, О. М. Мельник, О. П. Сергєєв, Р. Б. Шишка, Н. Є. Яркіна, досліджували у своїх монографіях та дисертаціях проблеми охорони суміжних прав, проте їхні праці мають загальний фундаментальний характер, і, отже, питання, пов'язані з охороною суб'єктивних прав організацій мовлення, розглянуті у них фрагментарно.

Підґрунтям для дослідження, з-поміж рукописів згаданих фахівців, стали розробки відомих представників української та зарубіжної науки з загальнотеоретичних питань, цивільно-правових дисциплін, права інтелектуальної власності. Зокрема, авторка зверталась до наукових праць таких учених-правознавців: Г. О. Андрощука, А. К. Артїщева, К. О. Афанасьєвої, І. А. Блізнеця, Ю. Л. Бошицького, І. І. Ващинця, В. А. Дозорцева, В. С. Дроб'язка, О. С. Іоффе, Ю. М. Капіци, А. Керевера, В. М. Коссака, О. В. Кохановської, Г. М. Красноступ, Н. С. Кузнецової, Д. Ліпчика, В. В. Луця, А. В. Маркіної, О. П. Орлюк, А. Г. Ріхтера, В. Румпхорста, Р. О. Стефанчука, К. А. Флейшиць, Є. О. Харитонова, Я. М. Шевченко, Ю. С. Шемшученка та інших. Автори приділяли увагу переважно викладу основоположних засад права інтелектуальної власності та відображали лише окремі аспекти предмета дослідження.

Вищезазначене є свідченням того, що комплексне дослідження теоретичних та практичних проблем у сфері цивільно-правової охорони прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні актуальне в соціально-інформаційному аспекті, є вкрай потрібним для нового наукового осмислення і вдосконалення законодавчої бази у сфері інтелектуальної власності та відповідає вимогам сьогодення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи відділу проблем цивільного, трудового і підприємницького права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Актуальні проблеми охорони і захисту цивільних прав та інтересів в цивільному праві України», № РК 0108U009965.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є розробка науково-обґрунтованої концепції цивільно-правової охорони прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні, формулювання теоретичних висновків та внесення практичних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання окреслених відносин.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких основних задач:

- охарактеризувати особливості сучасного стану системи національної та міжнародно-правової охорони суміжних прав організацій мовлення;
- визначити правовий статус суб'єктів суміжних прав організацій мовлення;
- дослідити юридичну природу мовлення, здійснюваного організаціями мовлення, та охарактеризувати його види;
- з'ясувати специфіку діяльності організацій кабельного телебачення;
- розробити концепцію утвердження суспільного мовлення в Україні;
- проаналізувати особливості надання охорони об'єктам суміжних прав організацій мовлення;
- розкрити сутність понять виключних майнових та немайнових прав організацій мовлення, з'ясувати їх обсяг та зміст;
- виявити прогалини та недоліки у нормативному регулюванні прав організацій мовлення та сформулювати наукові висновки, пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення правотворчої і правозастосовної діяльності.

Об'єктом дослідження виступають цивільні правовідносини, що виникають у сфері охорони прав організацій мовлення на створювані ними програми (передачі).

Предметом дослідження є законодавство у сфері цивільно-правової охорони прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні, нормативно-правові акти низки іноземних держав, а також наукові доробки, концепції та доктрини щодо суміжних прав організацій мовлення.

Методи дослідження обрано, виходячи із поставлених мети і задач наукової роботи, а також із урахуванням специфіки її предмета та об'єкта. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження є метод синергетики, як фундаментальний (філософський) метод наукового пізнання.

Загальнонаукові методи, а саме: системний метод використовувався для дослідження розкриття особливостей надання охорони результатам діяльності організацій мовлення; історичний – при аналізі правових джерел, що закріплювали

охорону прав організацій мовлення, та політично-правових і соціально-економічних парадигм, що здійснювали вплив на досліджуваний предмет.

Також у роботі використано низку спеціально-юридичних методів, а саме: за допомогою формально-юридичного методу виявлено зовнішні ознаки діяльності організацій мовлення; метод розширеного доктринального тлумачення застосовувався як спосіб усвідомлення та роз'яснення змісту юридичних норм; метод класифікації використано для визначення суб'єктів та об'єктів організацій мовлення у системі правової охорони інтелектуальної власності; дослідити проблему визначення понять «мережеве мовлення», «договір про надання послуг кабельного телебачення» допоміг метод термінологічного аналізу.

Емпіричну базу дослідження становлять дані, одержані в результаті вивчення рішень і постанов, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень, вивчення та узагальнення документів Постійного комітету з авторського права і суміжних прав Всесвітньої організації інтелектуальної власності та директив ЄС. Особливу увагу приділено законодавчим приписам зарубіжних країн у сфері охорони прав організацій мовлення, зокрема Франції, Великобританії, США, Німеччини, Польщі, Угорщини, країн СНД тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у вітчизняній цивілістичній науці комплексним дослідженням актуальних проблем правової охорони прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні. У ній обґрунтовано та винесено на захист ряд нових концептуальних науково-теоретичних та практичних положень, висновків, а також пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства, які мають наукову новизну.

Вперше:

1) обґрунтовано висновок про необхідність застосування принципу технологічного нейтралітету при розробці понятійно-категоріального апарату у сфері мовлення. Як наслідок, правова охорона повинна надаватись незалежно від того чи було розповсюдження програм (передач) організацій мовлення традиційним, чи ні;

2) доведено доцільність законодавчого закріплення механізму правового регулювання сімюлькастингу, розширивши обсяг охорони прав організацій мовлення на їхні власні програми (передачі) на одночасне і незмінне мережеве мовлення;

3) запропоновано вважати дозвіл, який надається суб'єктами авторського права і суміжних прав на первинну трансляцію своїх творів, фонограм, виконань, одночасно дозволом (згодою) на кабельну ретрансляцію таких об'єктів;

4) зроблено висновок щодо необхідності розмежування кабельного та супутникового мовлення та провайдерських програмних послуг, які поширюються по кабельних та супутникових мережах. Діяльність організацій, які не здійснюють виробництво, формування і поширення власних програм (передач), пропонується кваліфікувати як діяльність з надання послуг кабельного та супутникового телебачення, а не як мовлення;

5) аргументовано доцільність прийняття закону про кабельне телебачення, який регулював би правові засади діяльності у цій сфері, визначав би понятійний апарат, статус та взаємини усіх учасників, а також закріплював би їх права, обов'язки та відповідальність;

б) розроблено авторську концепцію становлення суспільного мовлення в Україні, реалізація якої сприятиме трансформації державного мовлення у систему незаангажованого, незалежного суспільного мовлення;

7) обґрунтовано доцільність розмежування категорій «готовий інформаційний продукт», який є об'єктом охорони суміжних прав, та «форматний продукт», який охороняється нормами авторського права;

8) запропоновано додати до переліку виключних майнових прав організацій мовлення право на представлення програм, якщо воно здійснюється з метою отримання непрямой вигоди у доступних для публіки місцях; право на ретрансляцію програм у мережі Інтернет в режимі реального часу; право на розповсюдження програм (передач); право на трансляцію програм (передач) після запису; право на кодування і декодування сигналів, що несуть програми; право на ретрансляцію з відстрочкою; право на надання послуги відео за запитом та інші нелінійні послуги;

9) сформульовано авторські визначення таких термінів, як спосіб мовлення, послуга кабельного телебачення, формат мовлення, кабельний провайдер, дистриб'ютор програм, сімюлькастінг, мережеве мовлення, які пропонується включити до ряду законів України у сфері інтелектуальної власності;

Удосконалено:

10) твердження про те, що виключні права на об'єкти інтелектуальної власності по відношенню до програм (передач) організацій мовлення можуть проявлятися у наступних немайнових правах: на визнання організації мовлення творцем створеної нею програми (передачі); на зазначення найменування організації мовлення при використанні програми (передачі); на зазначення назви створюваного інформаційного продукту; на забезпечення цілісності програми (передачі) та протидію будь-якому неправомірному посяганню на програми (передачі); на оприлюднення програми (передачі);

11) положення щодо тотожності категорій «телерадіоорганізація», «організація мовлення», «мовник» з метою єдиного позначення суб'єкта інформаційної діяльності як «організація мовлення» та відображення цього у Законі України «Про авторське право і суміжні права» та Законі України «Про телебаченні і радіомовлення»;

12) категоріальний апарат у сфері мовлення, завдяки доповнення терміну «організація мовлення» організаціями, що здійснюють мовлення у мережі Інтернет та інших видах телекомунікаційних мереж у випадку розповсюдження ними власного інформаційного продукту.

Дістали подальшого розвитку:

13) обґрунтування необхідності розширення кола осіб, які можуть визнаватися суб'єктами виключних прав на програму (передачу), за рахунок фізичних осіб-підприємців;

14) положення про наявність елементів творчості у діяльності організацій мовлення. Діяльність цих суб'єктів суміжних прав слід розглядати як творчу або як таку, що носить виключно організаційно-технічний характер. Прояв творчого характеру можливий при створенні організацією мовлення інформаційного продукту, а при трансляції (ретрансляції) програм (передач) йдеться лише про технічний характер діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що на підґрунті концептуальних положень, які містяться у дисертації, зроблено пропозиції щодо удосконалення законодавчих приписів. Висновки та пропозиції, сформульовані у роботі, можуть бути використані: у подальших наукових дослідженнях актуальних та дискусійних питань охорони прав організацій мовлення; у нормотворчості, зокрема, у процесі вдосконалення законодавства; у правозастосовній практиці суддів при вирішенні конкретних справ за участю суб'єктів інформаційної діяльності; у практичній діяльності організацій мовлення та провайдерів; у навчальному процесі (результати дослідження авторка використовує при читанні лекційних курсів «Право інтелектуальної власності», «Цивільне право» для студентів Львівського державного університету внутрішніх справ (акт впровадження № 85 від 13 грудня 2012 р.)) та підготовці методичних матеріалів.

Апробація результатів дослідження. Сформульовані у роботі положення оприлюднені на 12 науково-практичних заходах, зокрема на таких міжнародних науково-практичних конференціях: «Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми» (м. Тернопіль, 30 жовтня 2009 р.); «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Сімферополь, 16–17 квітня 2010 р.); «Проблеми становлення і розвитку правової системи України» (м. Харків, 27–28 листопада 2010 р.); «Основні напрямки реформування законодавства України в умовах розбудови демократичної держави» (м. Харків, 24–25 грудня 2010 р.); «Правова система України у світлі сучасних активних реформаційних процесів» (м. Київ, 29–30 грудня 2010 р.); «Міжнародне співробітництво у впровадженні інноваційних технологій навчання у вищій школі» (м. Кошице – м. Мішкольц (Словаччина), 11–14 травня 2010 р.); «Актуальні питання сучасних державотворчих та правотворчих процесів» (м. Запоріжжя, 24 лютого 2011 р.); Угорсько-українській міжнародній конференції «Право інтелектуальної власності та захист прав споживачів» (м. Дебрецен (Угорщина), 13 травня 2011 р.); «Європейська юридична освіта і наука» (м. Ужгород, 16–18 жовтня 2011 р.); «Ольвійський форум – 2012: стратегії України в геополітичному просторі» (м. Севастополь, 06–10 червня 2012 р.) та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Право на приватність: тенденції і перспективи» (м. Львів, 14 листопада 2008 р.); «Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи» (м. Донецьк, 27 листопада 2009 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлені у 11 статтях, 8 з яких – у фахових виданнях України, у тезах 9 доповідей на конференціях та у розділі посібника «Цивільне право України».

Структура дисертації обумовлена метою, задачами та авторським підходом до дослідження обраної тематики і складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг рукопису становить 246 сторінок, з них 35 сторінок – список використаних джерел (302 найменування), 13 сторінок – додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми роботи; окреслено предмет та об'єкт дисертації; сформульовано мету і задачі дослідження та охарактеризовано методологічну та емпіричну бази; висвітлено положення, що становлять наукову новизну; визначено практичне значення одержаних результатів та апробацію результатів дослідження, а також наведено інформацію про публікації.

Розділ 1 «Теоретичні засади дослідження цивільно-правової охорони прав організацій мовлення» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Характеристика національного регулювання відносин у сфері суміжних прав організацій мовлення»* критично проаналізовано положення законодавства України у сфері охорони прав організацій мовлення, на підставі чого окреслено проблематику вдосконалення нормативного регулювання.

З'ясовано, що за своїм правовим змістом законодавство у досліджуваній сфері відносин становить сукупність нормативно-правових актів, які забезпечують регулювання відносин, що виникають з приводу створення, використання і захисту прав організацій мовлення на свої програми (передачі).

Використовуючи методи аналізу та синтезу, класифіковано нормативно-правові акти за рівнем їх правового значення для сфери охорони суміжних прав організацій мовлення на основний та допоміжний рівні.

Проведений аналіз стану врегульованості відносин з приводу охорони прав організацій мовлення на програми (передачі) свідчить, що чинне законодавство в окресленій сфері відносин загалом віддзеркалює ті перетворення, що відбуваються у світовій спільноті. Водночас, існуючий механізм правового регулювання досліджуваного суб'єкта має численні недоліки та прогалини. У зв'язку з цим, виокремлено конкретні завдання, що стоять перед законодавцем: існує нагальна потреба кардинального перегляду дефінітивного апарату та обсягу прав, наданого організаціям мовлення, для приведення їх у відповідність із сучасними тенденціями розвитку новітніх технологій; потребують удосконалення і більш деталізованого регулювання мережеве, кабельне, супутникове та мобільне мовлення; у законодавстві варто визначити статус організацій мовлення в Інтернеті.

Встановлено, що одним з важливих векторів законотворчої роботи є приведення чинного законодавства України про суміжні права організацій мовлення у відповідність до права ЄС. При цьому наголошується, що доцільно не просто абстрактно копіювати запозичені правові конструкції – у процесі адаптації важливо враховувати специфіку української правової системи.

У *підрозділі 1.2 «Основні аспекти міжнародно-правової охорони прав організацій мовлення»* розглянуто основні елементи системи міжнародної охорони суміжних прав організацій мовлення. Підрозділ схематично диференційовано на декілька сегментів: універсальне співробітництво; міжнародні установи у сфері охорони прав організацій мовлення – ВОІВ та СОТ; регіональне співробітництво; ЄС та нормотворчість. У роботі критично проаналізовано положення Римської конвенції, Брюссельської конвенції, Угоди ТРІПС, низки Європейських конвенцій, регіональних угод та директив, які тією чи іншою мірою регулюють питання суміжних прав організацій мовлення. В результаті, узагальнено проблематику розвитку правового регулювання досліджуваних відносин на міжнародному рівні та запропоновано конкретні шляхи подолання назрілих проблем.

Встановлено, що наріжним каменем міжнародної системи охорони у цій галузі залишається Римська конвенція. Дисертантка зазначає, що невід'ємним елементом міжнародної системи охорони права інтелектуальної власності є міжнародні організації: у світовому масштабі такими інституціями є ВОІВ та СОТ; регіональне співробітництво протікає в рамках регіональних інтеграційних об'єднань таких як ЄС і СНД. Окремо серед джерел виділено директиви ЄС. При цьому констатується, що право ЄС забезпечує найвищий рівень охорони прав організацій мовлення.

На основі проведеного аналізу авторка доходить до висновку, що сьогодні відчувається гостра потреба у запровадженні нових стандартів міжнародної охорони прав організацій мовлення. Для розв'язання існуючих проблем необхідно розробити та прийняти Міжнародний договір про охорону прав організацій мовлення, у якому мають бути враховані та усунені основні недоліки діючої міжнародної охорони, цей документ має охоплювати низку технологічних новацій. Слід також вжити заходи для удосконалення численних спеціальних універсальних та регіональних міжнародних договорів.

У підрозділі 1.3 *«Методологія дослідження охорони прав організацій мовлення»* розкрито сутність поняття методології дослідження охорони прав організацій мовлення, яке слід тлумачити як теорію та практику дослідження основних напрямів діяльності організацій мовлення, а також методів і засобів їх реалізації. Методологічною основою дисертації є синергетична ідея наукового пошуку, яка вказує на багатошаровість досліджень векторів розвитку законодавства України у сфері охорони суміжних прав організацій мовлення.

Детально проаналізовано методи дослідження, наведено їх класифікацію та тлумачення. Зокрема, у роботі було застосовано такі методи наукового пізнання: філософський (діалектичний), загальнонаукові (системний, функціональний, історичний; прикладне значення мали загальні логічні прийоми – аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання) та спеціально-юридичні (формально-юридичний, розширеного доктринального тлумачення, класифікації, термінологічного аналізу, компаративістський). Характеристика методів супроводжується наведенням конкретних аргументів, що підкреслюють особливості обраної тематики.

Наголошено на доцільності використання цих методологічних підходів у їх сукупності, оскільки лише у цьому випадку можна отримати цілісне уявлення про узагальнену теоретичну концепцію правової охорони прав організацій мовлення на програми (передачі).

Розділ 2 «Юридична природа суб'єктів та об'єктів організацій мовлення у системі правової охорони інтелектуальної власності» складається з двох підрозділів та трьох пунктів.

У підрозділі 2.1 *«Правовий статус організацій мовлення»* проаналізовано правову природу організацій мовлення, їхні базові засади, різновиди та процедуру легалізації, а також приділено увагу різноманітним способам розповсюдження програм (передачі).

У пункті 2.1.1 *«Понятійно-категоріальний апарат, характерні риси, порядок легалізації та діяльності організацій мовлення»* встановлено, що при визначенні первинного суб'єкта інтелектуальної власності, яким виступає організація мовлення, слід застосовувати презумпцію належності суб'єктивних прав організації мовлення, найменування якої зазначено під час трансляції передачі.

Доведено тотожність категорій: «телерадіоорганізація», «організація мовлення», «мовник». Як логічний висновок, запропоновано внести зміни до ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (надалі – Закон про телебачення): іменувати суб'єкта інформаційної діяльності – організація мовлення; викласти у новій редакції дефініцію цього суб'єкта. Виокремлено основні юридично-значимі ознаки, які характеризують організацію мовлення та сприяють її відмежуванню від інших суб'єктів інформаційної діяльності.

Наголошується на необхідності розширення кола осіб, які можуть визнаватися суб'єктами виключних прав на програму (передачу), за рахунок фізичних осіб-підприємців. Досліджено порядок легалізації організацій мовлення. При цьому вказується на недоцільність реєстрації організацій мовлення та провайдерів програмної послуги, як суб'єктів інформаційної діяльності.

Доставка контенту до глядача може здійснюватись у різних форматах – аналоговому та цифровому. Дисертантка наводить конкретні шляхи вирішення актуальних правових проблем, спричинених впровадженням протягом перехідного періоду цифрового телебачення. Так, для створення в Україні інфраструктури цифрового телебачення розроблено концепцію діяльності організацій мовлення, що мають ліцензії на мовлення на одній багатоканальній цифровій телемережі.

Функціонування організацій мовлення відображається через їхню діяльність, яку варто характеризувати як мовлення, яке здійснюється різними способами. У дисертації докладно проаналізовано закріплені на законодавчому рівні види мовлення: ефірне, кабельне, супутникове, багатоканальне, проводове; надано відповідні тлумачення та зосереджено увагу на особливостях їх здійснення. Наголошено на важливості узаконення діяльності дистриб'юторів програм та рекомендується зафіксувати у законодавстві дефініцію цього суб'єкта.

Вивчення питання дало змогу дійти висновку, що окрім традиційних платформ дистрибуції мовленнєвого контенту, найбільшого розповсюдження набуло мережеве, інтерактивне та мобільне мовлення. Вказується на неврегульованість відносин, пов'язаних з окресленими способами розповсюдження програм (передач) та водночас пропонується законодавцеві усунути цю прогалину. При цьому обґрунтовується доцільність нормативного закріплення низки фундаментальних категорій, зокрема: інтерактивне мовлення, мобільне мовлення, мережеве мовлення, стрімінг, та виносяться на розгляд їх визначення.

Висловлюється підтримка позиції науковців, які стверджують, що Інтернет є альтернативною платформою мовлення. Зазначено, що у законодавстві доцільно запровадити режим правового регулювання «сімьюкастингу» (здійснення мовлення на території більш ніж одного середовища). Ця позиція ґрунтується на юридичних методах асиміляції одночасного мовлення в ефірне. У результаті, програмам (передачам) організацій мовлення, розміщених у телекомунікаційних мережах, зокрема, в мережі Інтернет, повинна надаватись аналогічна охорона, яка задекларована законодавством, для традиційних способів розповсюдження.

Пункт 2.1.2 «Специфіка діяльності організацій кабельного телебачення» вміщує характеристику відносин, пов'язаних з діяльністю кабельних провайдерів, та висвітлює правову природу договору про надання послуг кабельного телебачення.

На основі аналізу наукових підходів та уніфікувавши позитивний досвід ВОІВ, дано визначення терміну «кабельне телебачення». З огляду на те, що окрім програмної послуги, провайдери програмної послуги надають абонентам додаткові та супутні послуги, видається доцільним для позначення суб'єктів у сфері надання послуг кабельного телебачення використовувати термін «кабельний провайдер». При цьому розкривається сутність цього суб'єкта.

Узагальнено, що провайдери виконують лише роль «пасивного провідника» мультиплексу, вони не ініціюють інформаційне правовідношення, не впливають на зміст поширюваного контенту та не несуть редакційної відповідальності. Тому пропонується кваліфікувати діяльність організацій, які не продукують і не поширюють власні програми, як діяльність з надання послуг кабельного телебачення. З огляду на те, що кабельні провайдери не використовують з комерційною метою об'єкти авторського права або суміжних прав, вони не зобов'язані укласти договір з організацією колективного управління.

Надання послуги кабельного телебачення абоненту здійснюється на підставі договору про надання послуг кабельного телебачення. Відносиною у цій сфері притаманний цивільно-правовий характер. У ході з'ясування правової природи договору, виокремлено його кваліфікаційні ознаки: він є публічним договором і договором приєднання, двостороннім, оплатним, консенсуальним, строковим і змішаним. Дисертантка докладно розглянула істотні умови цього правочину. Досліджуючи проблему програмного наповнення кабельних мереж, відзначається, що кабельний провайдер, на підставі укладеного з організацією мовлення договору, здійснює ретрансляцію програм (передач), які є самостійними об'єктами суміжних прав. Відповідно, кабельний провайдер не зобов'язаний оплачувати винагороду за об'єкти авторського права і суміжних прав, що були використані та оплачені організацією мовлення при створенні передач.

З огляду на те, що кабельні провайдери перебувають у законодавчій «пастці», авторка звертає увагу на доцільність прийняття закону про кабельне телебачення, який встановлював би правову основу діяльності у цій сфері.

У пункті 2.1.3 «Правові передумови утвердження суспільного мовлення в Україні» віднайдено найоптимальніші шляхи вирішення завдання щодо створення та правового регулювання діяльності організації суспільного мовлення в Україні. Дисертантка акцентує увагу на законодавчій невизначеності щодо шляхів створення суспільного мовлення та декларативності існуючих норм.

Обґрунтовується доцільність дистанціювати на законодавчому рівні категорії «суспільне мовлення» і «суспільна телерадіоорганізація» та пропонується по-новому трактувати термін «суспільне мовлення». Крім того, у спеціальному законі дисертантка пропонує закріпити авторську дефініцію терміну «організація суспільного мовлення». Висловлюється позиція відносно того, що організаційно-правовою формою організації суспільного мовлення має бути установа, яка є максимально незалежною від засновника формою юридичної особи.

У роботі розглядається питання про структуру та порядок формування органів управління суспільного мовлення. Наголошується, що найоптимальнішим підходом до формування системи суспільного мовлення є ліквідація державної телерадіоорганізації та утворення на її матеріально-технічній основі організації

суспільного мовлення. Управління установою повинно здійснюватися за трьохкомпонентною моделлю: дирекція, адміністративна рада, програмна рада. Саме баланс суспільного та професійного контролю є гарантією якості контенту.

Дисертантка зосереджує увагу на сутності та різновидах основних джерел фінансування, які знайшли відображення у чинних законодавчих приписах та перспективному законодавстві, вказує на їх недоліки та переваги. Кожне потенційне джерело фінансування оцінюється насамперед з позиції – чи не створює воно небезпеки залежності. При цьому розглянуто можливості пошуку нових джерел фінансування, комплексне використання яких має стати необхідною передумовою для забезпечення головних програмних цілей організації суспільного мовлення.

Підрозділ 2.2 «Об'єкти охорони суміжних прав організацій мовлення» присвячено характеристиці об'єктів суміжних прав організацій мовлення.

Аргументується, що фундаментом права інтелектуальної власності є виключні права на результати інтелектуальної діяльності. Дисертантка приєднується до позиції цивілістів, які вважають, що об'єднуючим чинником, який поєднує усі об'єкти інтелектуальної власності, є інформація. Констатується, що результати діяльності організацій мовлення належать до об'єктів, що охороняються суміжними правами.

Акцентується увага на тому, що об'єктами охорони прав організацій мовлення слід визнавати як програми, так і передачі. Здійснено порівняльний аналіз найменування та сутності результатів діяльності організацій мовлення в країнах романо-германської та англосаксонської правової системи. Спираючись на висловлені у літературі погляди та позицію зарубіжних законотворців, розглянуто проблеми співвідношення окреслених об'єктів з такими правовими категоріями, як об'єкт авторського права, виконання, сигнал, трансляція. Критично досліджується понятійно-категоріальний апарат, вказується на недосконалість правових конструкцій та пропонується внести корективи у легальні дефініції термінів «програма» та «передача». З огляду на те, що вітчизняне законодавство базується на традиційному телебаченні «за розкладом», доцільно у визначенні «програма» закріпити ефективну охорону нелінійних послуг, шляхом надання організації мовлення права встановлювати каталоги програм.

Встановлено, що сьогодні індустрія українського телебачення характеризується створенням інформаційного продукту на основі так званого міжнародного формату. Важливо при цьому розмежовувати об'єкти охорони авторського права (яким як раз і є формат) і суміжних прав (програми (передачі), які створені на базі цих форматів).

Значну увагу приділено процесу створення об'єктів охорони прав організацій мовлення. При створенні програм не суттєво, які суб'єкти беруть участь у цьому процесі, поза як єдиним творцем є організація мовлення. Визначальне значення має й те, що усі об'єкти авторського права та суміжних прав, які включені до складу передачі, залишаються самостійними об'єктами правової охорони.

Розділ 3 «Зміст суб'єктивних прав організацій мовлення» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 3.1 «Немайнові права організацій мовлення»* розглянуто правову природу немайнових прав організацій мовлення. Висловлена позиція, що у найзагальнішому вигляді призначення особистих немайнових прав можна визначити через ідентифікацію особи як творця певного об'єкта. При цьому наголошено, що

більш коректним було б іменувати ці права організацій мовлення немайновими, без вказівки на особистість.

Обґрунтовано, що немайновим правам організацій мовлення притаманні такі характерні риси: абсолютність, відсутність економічного змісту, виключність, належність творцеві програм (передач); незалежність від майнових прав, невідчужуваність, за винятками, встановленими законом, є чинними до моменту припинення юридичної особи, за винятком випадків правонаступництва. Узагальнюючи зазначені характеристики, автором сформульоване авторське визначення немайнових прав організацій мовлення.

У роботі запропоновано класифікацію суб'єктивних немайнових прав, якими наділені організації мовлення, та розкрито сутність кожного з цих прав. Визначаючи правову природу права авторства, дисертанткою встановлено, що організації мовлення є творцями результатів своєї діяльності. Однією з ознак, яка дозволяє ідентифікувати організацію мовлення з-поміж інших, є її найменування. Потребують уточнення законодавчі приписи щодо недоторканності та цілісності програми (передачі): юридична конструкція цього права має бути такою, щоб організації мовлення не доводилося доводити, що її репутації може бути заподіяна шкода. Водночас констатується, що право на недоторканність по своїй природі може відчужуватись за письмовою згодою організації мовлення.

Відзначається, що у даних умовах зростає необхідність законодавчого закріплення права на оприлюднення, сутність якого полягає у тому, що лише організація мовлення, яка створила передачу, має легітимне право довести її до загального відома. Окрім того, пропонується на законодавчому рівні закріпити перелік діянь, які має право вчиняти організація мовлення при здійсненні права на оприлюднення: вирішення питання про завершеність передачі та можливість її доведення широкому загалу, визначення часу та способу такого повідомлення.

У підрозділі 3.2 «Майнові права організацій мовлення» проаналізовано проблеми охорони майнових прав організацій мовлення, запропоновано шляхи їх вирішення. Майнові права організацій мовлення є тим інструментом, який дозволяє вилучати із створених ними програм (передач) корисні властивості, не забороненим законом способом. У підрозділі досліджено питання виключного характеру суб'єктивного майнового права організацій мовлення. Акцентовано увагу на тому, що за винятками, які прямо закріплені в законі, організації мовлення наділені усією повнотою прав на використання своїх програм (передач).

Автором ґрунтовно висвітлено зміст усіх виключних майнових прав організацій мовлення. Водночас наголошено на доцільності уніфікувати позначення цих прав у Цивільному кодексі України (надалі – ЦКУ) та Законі України «Про авторське право і суміжні права» (надалі – Закон про авторське право). Запропоновано вдосконалити дефініцію терміна «трансляція», вилучивши посилання на технологічні платформи дистрибуції контенту. Акцентовано увагу на тому, що потрібно поширити сферу дії ст. 455 ЦКУ та ст. 41 Закону про авторське право у частині, що торкається права «записування (фіксування) передачі (програми)», на окремий фрагмент передачі зроблений у момент трансляції. Доведено недоцільність відображення у законодавстві права на представлення програми (передачі) організації мовлення публіці у місці, де встановлено вхідну плату, як такого, що має декларативний характер. Відстоюється

квінтесенція, що основним майновим правом організацій мовлення є право на отримання винагороди.

Дослідження майнових прав організацій мовлення дало змогу дисертантці дійти висновку, що законодавчо закріплений перелік не відповідає реаліям сьогодення. Для забезпечення ефективної та дієвої охорони прав організацій мовлення в епоху розвитку новітніх технологій, запропоновано розширити обсяг, належних їм майнових прав.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснене теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявилось у розробці концепції цивільно-правової охорони прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні. У результаті дослідження сформульовано основні висновки з питань, що становлять предмет дослідження та мають як теоретичне, так і прикладне значення. До найсуттєвіших теоретичних та практичних результатів, пропозицій та рекомендацій дисертаційного дослідження віднесено наступні:

1. Існуючий механізм правового регулювання суміжних прав організацій мовлення на програми (передачі) є недосконалим, а правозастосовна практика продовжує виявляти численні суперечності та упущення, зумовлені непристосованістю законодавчих положень до появи та розвитку новітніх технологій, неврахуванням особливостей конвергенційних процесів у сфері мовлення, відсутністю/недосконалістю понятійно-категоріального апарату, необхідністю розширення обсягу прав організацій мовлення. Для забезпечення дієвої та ефективної охорони прав організацій мовлення запропоновано внести зміни до законодавчих актів: Закону про телебачення, виклавши його у новій редакції «Закон України Про мовлення», ЦКУ, Закону про авторське право тощо. Правова охорона суміжних прав організацій мовлення у цих нормативних актах повинна охоплювати усі аспекти створення та діяльності цих суб'єктів та враховувати розвиток цифрових та інформаційно-телекомунікаційних технологій.

2. Під впливом стрімкого технологічного прогресу існуюча система міжнародно-правової охорони у сфері охорони прав організацій мовлення зазнає кардинальних змін. Для актуалізації діючих міжнародних норм та запровадження нових стандартів охорони прав організацій мовлення слід прийняти Міжнародний договір про охорону прав організацій мовлення, у якому були б ураховані та усунені основні недоліки діючої системи міжнародної охорони. Більшість його положень лягла би в основу процесу здійснення Україною удосконалення законодавства з відповідних питань.

3. На основі аналізу положень чинного законодавства з'ясовано, що для позначення суб'єкта інформаційної діяльності, який наділений виключними правами на програми (передачі), законодавець використовує різні терміни: «телерадіоорганізація», «організація мовлення» та «мовник», які є тотожними, тому запропоновано внести корективи у ст. 1 Закону про телебачення: 1) іменувати суб'єкта інформаційної діяльності – організація мовлення; 2) викласти у новій редакції дефініцію «організація мовлення»; 3) замінити у тексті терміни «мовник», «телерадіоорганізація» на «організація мовлення» та вилучити відповідні визначення.

4. При розробці (вдосконаленні) законодавцем понятійно-категоріального апарату у сфері охорони прав організацій мовлення, запропоновано застосовувати принцип технологічного нейтралітету. Його суть зводиться до того, що у зв'язку з стрімким розвитком цифрових та телекомунікаційних технологій сьогодення і майбутнього неможливо врахувати усі платформи та мережі, за допомогою яких програми можуть бути доведені до загального відома. Як наслідок, правова охорона повинна надаватись незалежно від того чи було розповсюдження програм (передач) організацій мовлення традиційним, чи ні.

5. Діяльність організацій мовлення слід розглядати як творчу або як таку, що носить суто організаційно-технічний характер. Прояв творчого характеру можна простежити при створенні організацією мовлення власного інформаційного продукту. При здійсненні виключно технічного процесу – трансляції (ретрансляції) контенту як власного виробництва, так і створеного іншими суб'єктами інформаційної діяльності йдеться лише про технічний характер діяльності.

6. Залежно від способів розповсюдження контенту виокремлено такі різновиди мовлення: ефірне, кабельне, проводове, супутникове, багатоканальне, мобільне, інтерактивне, мережеве, та запропоновано дефініції окреслених категорій. Позаяк на законодавчому рівні належна охорона надається лише традиційним способам здійснення мовлення, доцільно легалізувати способи розповсюдження програм (передач) організацій мовлення з використанням засобів мобільної телефонії, мережі Інтернет та зворотного зв'язку.

7. Для запобігання неправомірного використання третіми особами програм, які одночасно з наземними та кабельними платформами транслюються в мережі Інтернет, запропоновано запровадити у законодавстві механізм правового регулювання сімьюлестінгу, розширивши обсяг охорони прав організацій мовлення на їхні власні програми (передачі) на одночасне і незмінне мережеве мовлення.

8. Для успішного розвитку діяльності у сфері кабельного телебачення та чіткого й ефективного законодавчого регулювання взаємовідносин усіх учасників, задіяних у процесі надання послуг кабельного телебачення, запропоновано прийняти закон про кабельне телебачення, який встановлював би правову основу діяльності у цій сфері: чітко визначав би понятійний апарат, статус та взаємини усіх учасників діяльності, їх права, обов'язки та відповідальність.

9. Кабельні провайдери у процесі своєї діяльності використовують програми (передачі), як об'єкти суміжних прав, тому вони не зобов'язані оплачувати винагороду за об'єкти авторського права і суміжних прав, що були використані та оплачені організаціями мовлення при створенні програм, інакше це означатиме подвійну оплату. З метою позбавлення провайдерів необхідності отримання дозволу безпосередньо від первинних суб'єктів авторського права або суміжних прав на використання відповідних об'єктів, запропоновано вважати дозвіл зазначених суб'єктів на первинну трансляцію об'єктів авторського права і суміжних прав одночасно дозволом на кабельну ретрансляцію зазначеного об'єкта.

10. Сьогодні на практиці виникають значні труднощі з розмежуванням статусу учасників, задіяних у процесі кабельного та супутникового телебачення, тому слід відокремлювати кабельне та супутникове мовлення від провайдерських послуг, які поширюються по кабельних та супутникових мережах, що сприятиме встановленню

меж їхньої діяльності та відповідальності. Організації супутникового та кабельного мовлення створюють і розповсюджують програми (передачі) та використовують супутникові та кабельні мережі як платформи дистрибуції. Натомість провайдери не створюють власних програм, а лише здійснюють доставку мультимедіа від організації мовлення до споживачів за допомогою супутникової ємності та кабельних мереж, тобто надають програмні послуги. Тому діяльність організацій, які не продукують і не поширюють власні програми, запропоновано кваліфікувати як діяльність з надання послуг кабельного та супутникового телебачення, а не як мовлення.

11. Гарантією неупередженого та якісного інформування населення є інститут суспільного мовлення. Незважаючи на це, суспільне мовлення в Україні так і не створено, норми чинного законодавства носять декларативний характер та містять низку недоліків і прогалин. Для подолання законодавчих упущень розроблено концепцію утвердження суспільного мовлення в Україні, у якій визначені: понятійно-категоріальний апарат, порядок створення, організаційно-правову форму, у якій має бути створена організація суспільного мовлення, засади фінансування, структуру системи суспільного мовлення та порядок формування органів управління. Запропоновано по-новому трактувати термін «суспільне мовлення», та ввести в нормативний обіг категорію «організація суспільного мовлення». Організацію суспільного мовлення запропоновано створити у формі установи, на матеріальній базі державної телерадіоорганізації. Управлінська структура організації суспільного мовлення передбачає три керівні органи: дирекцію, адміністративну та програмну раду. Запропоновані положення концепції необхідно включити окремим розділом нової редакції Закону про телебачення.

12. Фундаментом права інтелектуальної власності є сукупність виключних прав на результати інтелектуальної діяльності. Будь-який об'єкт інтелектуальної власності несе в собі певне інформаційне навантаження, тому інститут виключних прав присвячений регулюванню правового режиму інформації. Організації мовлення володіють правовою охороною щодо своїх програм та передач, які належать до об'єктів, що охороняються суміжними правами. Запропоновано вдосконалити дефініції термінів «програма» і «передача», виклавши ст. 1 Закону про телебачення у наступній редакції: програма – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач, яка має постійну назву і транслюється організацією мовлення за певною сіткою мовлення або каталогом, який визначається організацією мовлення або провайдером програмної послуги; передача – змістовно завершена, в організаційному та тематичному відношенні, частина програми, яка має відповідний обсяг трансляції, може бути використана окремо від інших частин програми і розглядається як цілісний інформаційний продукт.

13. При створенні програми (передачі) не суттєво, які суб'єкти беруть участь у цьому процесі, тому що єдиним творцем (виробником) слід вважати організацію мовлення. З огляду на це, на створювані організаціями мовлення програми (передачі) не поширюються законодавчі положення про службові твори. Поза тим, усі авторські твори, виконання і фонограми, будучи включеними в зміст програми (передачі), залишаються самостійними об'єктами правової охорони, на них не поширюються

суміжні права організацій мовлення, які наділені виключним правом на використання створеної програми (передачі) в цілому.

14. Ч. 3 ст. 451 ЦКУ проголошує, що право інтелектуальної власності на передачу (програму) організації мовлення виникає з моменту її першого здійснення. Ця правова конструкція є недосконалою, оскільки ймовірні випадки, коли створена, але ще не оприлюднена програма (передача) може стати об'єктом неправомірного посягання, тому запропоновано визнати програму (передачу) об'єктом правової охорони з моменту її створення.

15. Суб'єктивні права організацій мовлення права носять виключний характер та мають змішану природу: складаються з немайнового та майнового прав організацій мовлення. Немайними правами організацій мовлення є сукупність абсолютних, невідчужуваних, за винятками, встановленими законом, суб'єктивних прав організацій мовлення, які належать їй незалежно від майнових прав, позбавлені економічного змісту, охороняються до моменту її ліквідації, зберігаються за нею у разі уступки майнових прав та спрямовані на охорону її нематеріальних інтересів. Запропоновано конкретизувати випадки, за яких можливе відчуження немайнових прав інтелектуальної власності, виклавши ч. 4 ст. 423 ЦКУ у новій редакції: невідчужуваними є право авторства та право на ім'я (найменування) чи іншу ідентифікацію творця, а інші немайнові права, зокрема право на недоторканність твору, можуть відчужуватись за письмовою згодою творця.

До немайнових прав організацій мовлення належать: право на визнання організації мовлення творцем створеної нею програми (передачі); на зазначення найменування організації мовлення при використанні програми (передачі); на зазначення назви створюваного інформаційного продукту; на забезпечення цілісності програми (передачі) та протидію будь-якому неправомірному посягання на програми (передачі); на оприлюднення програми (передачі);

16. Майнові права організацій мовлення є тим інструментом, який дозволяє вилучати із створених ними передач та програм корисні властивості, не забороненим законом способом. Визначаючи правову природу виключних майнових прав, основний акцент слід робити на використанні правоохоронюваного об'єкта. Конкретні способи використання результатів діяльності організацій мовлення наведені у ст. 455 ЦК та ст. 41 Закону про авторське право. Найменування майнових прав у цих нормативних актах різняться, тому запропоновано уніфікувати їх позначення та вдосконалити сутність. До майнових прав організацій мовлення належать: публічне сповіщення своїх програм (передач) шляхом трансляції і ретрансляції; запис програм (передач) або їх частин на матеріальному або електронному носії та їх відтворення; представлення програм, якщо воно здійснюється з метою отримання непрямої вигоди у доступних для публіки місцях.

Законодавчо закріплений перелік майнових прав організацій мовлення не відповідає вимогам сьогодення. Для забезпечення належного рівня охорони прав організацій мовлення в епоху розвитку цифрових технологій та урізноманітнення платформ дистрибуції контенту запропоновано додатково наділити організації мовлення такими правами: на ретрансляцію програм у мережі Інтернет в режимі

реального часу; на розповсюдження програм (передач); на трансляцію програм (передач) після запису; на кодування і декодування сигналів, що несуть програми; на ретрансляцію з відстрочкою; на надання послуги відео за запитом та інші нелінійні послуги.

Резюмуючи питання вдосконалення нормативних приписів у досліджуваній сфері відносин, дисертанткою у Додатку А наведено конкретні пропозиції та рекомендації щодо внесення коректив до чинного законодавства України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Андрусів У. Б. Римська конвенція: переваги і прогалини правової охорони прав організацій мовлення / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 2. – С. 200–205.

2. Андрусів У. Б. Тенденції удосконалення законодавств України у сфері охорони суміжних прав організацій мовлення / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 3. – С. 230–235.

3. Андрусів У. Б. Проблеми реалізації прав інтелектуальної власності на програми організації мовлення в Україні / У. Б. Андрусів // Право України. – 2008. – № 6. – С. 63–68.

4. Андрусів У. Б. Організації кабельного мовлення: проблемні питання правової охорони / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 4. – С. 241–250.

5. Андрусів У. Б. Фінансування суспільного мовлення в Україні: питання правової охорони / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 225–230.

6. Андрусів У. Б. Щодо питання особистих немайнових прав організацій мовлення / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 215–220.

7. Андрусів У. Б. Результати діяльності організацій мовлення: тенденції та перспективи правової охорони / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 261–267.

8. Андрусів У. Б. Сучасне правове становище організацій мовлення в мережі Інтернет / У. Б. Андрусів // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 235–240.

9. Андрусів У. Б. Міжнародно-правова охорона прав організацій мовлення: проблеми удосконалення // Наукові читання, присвячені пам'яті В. М. Корецького : зб. наук. праць / [редкол. : Ю. С. Шемшученко, Ю. Л. Бошицький, О. В. Чернецька та ін.]. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2009. – С. 184–194.

10. Андрусів У. Б. Правові аспекти становлення суспільного мовлення в Україні / У. Б. Андрусів // Міжнародний науковий вісник : зб. наук. доповідей за матеріалами ХХ Міжнар. наук.-практ. конф. [«Міжнародне співробітництво у впровадженні інноваційних технологій навчання у вищій школі»], 11–14 травня 2010 р., Ужгород / редкол.: Ф. Г. Ващук, Х. М. Олексик, І. В. Артёмов та ін. ; упорядкув. К. М. Мовчан. – Ужгород : ЗакДУ, 2010. – Вип. 1 (20). – С. 229–237.

11. Андрусів У. Б. Правові передумови впровадження цифрового телебачення в Україні / У. Б. Андрусів // Наукові праці : наук.-метод. журнал. – Миколаїв : Вид-во

ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 1. – Т. 183: Юриспруденція. Соціологія. – С. 50–54.

12. Андрусів У. Б. Право інтелектуальної власності / У. Б. Андрусів / Цивільне право України : навч. посібник / [кол. авторів ; за ред. Г. Б. Яновицької, В. О. Кучера]. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – С. 186–218.

13. Андрусів У. Б. Ключові аспекти міжнародної охорони прав організацій мовлення: публічність та приватність / У. Б. Андрусів // Право на приватність: тенденції і перспективи : тези Всеукр. наук.-практ. конф., 14 листопада 2008 р., Львів / упоряд. Т. З. Гарасимів, І. М. Ситар, Р. Б. Тополевський. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – С. 3–5.

14. Андрусів У. Б. Деякі питання юридичної природи організацій телерадіомовлення / У. Б. Андрусів // Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми : зб. тез доповідей V Міжн. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 30 жовтня 2009 р.). – Тернопіль : «Вектор», 2009. – С. 94–97. – (Секція 5–8).

15. Андрусів У. Б. Проблеми удосконалення права організації мовлення на відтворення у чинному законодавстві України / У. Б. Андрусів // Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 листопада 2009 р.) : у 2 ч. – Донецьк : ТОВ «Цифрова типографія», 2009. – Ч. 2. – С. 60–63.

16. Андрусів У. Б. Ключові моменти правової охорони договору про надання послуг кабельного телебачення / У. Б. Андрусів // Государство и право в условиях глобализации: реалии и перспективы : сб. науч. трудов : материалы II Междунар. науч.-практ. конф., 16–17 апреля 2010 г., Симферополь / отв. за вып. И. И. Поляков. – Симферополь : КРП «Изд-во «Крымчупедгиз», 2010. – С. 244–245.

17. Андрусів У. Б. Суб'єктивні права організацій мовлення на програми (передачі): підстави виникнення / У. Б. Андрусів // Проблеми становлення і розвитку правової системи України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27–28 листопада 2010 р.) : у 2 т. – Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2010. – Т. 2. – С. 11–12.

18. Андрусів У. Б. До питання правової природи об'єктів організацій мовлення / У. Б. Андрусів // Основні напрямки реформування законодавства України в умовах розбудови демократичної держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24–25 грудня 2010 р.). – Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2010. – С. 50–53.

19. Андрусів У. Б. Види суб'єктивних особистих немайнових прав організацій мовлення / У. Б. Андрусів // Правова система України у світлі сучасних активних реформаційних процесів : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 грудня 2010 р.). – у 2 т. – К. : Центр правових наук. досліджень, 2010. – Т. 1. – С. 50–52.

20. Андрусів У. Б. Ліцензування організацій кабельного мовлення: недоліки правової охорони / У. Б. Андрусів // Актуальні питання сучасних державотворчих та правотворчих процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 лютого 2011 р.) : у 3 ч. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2011. – Ч. 2. – С. 9–10.

21. Андрусів У. Б. Шляхи удосконалення правової охорони прав організацій мовлення в умовах розвитку цифрових технологій / У. Б. Андрусів // Європейська

юридична освіта і наука : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, 16–18 жовтня 2011 р., Ужгород / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького, Ф. Г. Ващука. – Ужгород : Вид-во ЗакДУ, 2011. – С. 7–11.

АНОТАЦІЇ

Андрусів У. Б. Цивільно-правова охорона прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2013.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем цивільно-правової охорони суміжних прав організацій мовлення на програми (передачі) в Україні. У ній розглянуто аспекти правового регулювання відносин щодо прав організацій мовлення на міжнародному та національному рівнях. Підданий теоретичному аналізу статус суб'єктів суміжних прав організацій мовлення. Суттєву увагу приділено різноманітним способам розповсюдження контенту. Окреслені правові передумови створення суспільного мовлення в Україні. Дана правова характеристика об'єктів охорони прав організацій мовлення. З'ясовано специфіку діяльності кабельних провайдерів. Розкрито сутність понять суб'єктивних немайнових і майнових прав організацій мовлення, визначено їх обсяг та зміст.

У роботі обґрунтовано наукові висновки, сформульовано пропозиції, спрямовані на удосконалення правової охорони досліджуваних правовідносин.

Ключові слова: організація мовлення, мовлення, кабельне телебачення, суспільне мовлення, програма, передача, майнові та немайнові права організацій мовлення, цивільно-правова охорона.

Андрусив У. Б. Гражданско-правовая охрана прав интеллектуальной собственности на программы (передачи) организаций вещания в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Институт государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, Киев, 2013.

Диссертация посвящена комплексному исследованию проблем гражданско-правовой охраны смежных прав организаций вещания на программы (передачи). В ней рассмотрены аспекты правового регулирования отношений относительно прав вещателей на международном и национальном уровнях. Определены основные цели совершенствования законодательства относительно охраны прав вещателей. Отмечено, что в рамках многостороннего сотрудничества был создан международный механизм охраны прав организаций вещания. Высказывается мнение, что необходимо разработать и принять Международный договор об охране прав организаций вещания, в котором должны быть учтены и устранены основные недостатки действующей международной охраны.

Подвергнут теоретическому анализу статус организации вещания, как одного из субъектов смежных прав. В работе предложено учитывать необходимость применения принципа технологического нейтралитета. Получило дальнейшее развитие исследование вопроса о наличии творческого характера деятельности организаций вещания. Значительное внимание уделено исследованию способов распространения информационного контента. Рассмотрена терминология, которая употребляется для характеристики отдельных видов вещания. Исследована специфика деятельности кабельных провайдеров. Автор определяет их деятельность, как предоставления услуг кабельного телевидения и отделяет ее от телевизионного вещания. Охарактеризован договор о предоставлении услуг кабельного телевидения и исследованы его существенные условия. Рассмотрены предпосылки создания общественного вещателя в Украине. Предложена ликвидация государственного вещателя и создания на его базе общественного вещателя.

В работе проведена правовая оценка объектов смежных прав организаций вещания и их природы. При этом указано, что вещатели владеют правовой охраной относительно своих программ и передач, по-новому определяются их понятия. Рассмотрены проблемы соотношения этих объектов с объектами охраны авторского права и иными объектами смежных прав. Сосредоточено внимание на процедуре создания этих объектов.

В работе исследована юридическая природа субъективных неимущественных и имущественных прав организаций вещания. На основании анализа характерных признаков сформулировано определение термина «неимущественные права вещателей». Особенное внимание сосредоточено на разновидностях субъективных неимущественных прав организаций вещания. Проведен детальный анализ исключительных имущественных прав организаций вещания на собственный контент. Основной акцент, при выяснении сущности этих прав, делается на использовании объекта права интеллектуальной собственности. Установлено, что основным имущественным правом телерадиоорганизаций является право на вознаграждение. Для обеспечения надлежащего уровня охраны вещателей в эпоху развития цифровых технологий, предложено расширить объем надлежащих имущественных правомочий.

Автором обоснованы научные выводы, сформулированы конкретные предложения и рекомендации, направленные на усовершенствование законодательства Украины в сфере регулирования исследуемых правоотношений.

Ключевые слова: организация вещания, вещание, кабельное телевидение, общественное вещание, программа, передача, имущественные и неимущественные права организаций вещания, гражданско-правовая охрана.

Andrusiv U. B. Civil protection of intellectual property rights to programs (telecasts) of broadcasting organizations in Ukraine. – On the rights of manuscript.

The thesis for the scientific degree of Candidate of Law in speciality 12.00.03 – civil law and civil procedure; family law; international private law. – V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 2013.

The dissertation deals with the comprehensive research of problems of civil protection of neighboring rights of broadcasting organizations to programs (telecasts) in Ukraine. The

aspects of legal regulation of relations concerning the rights of broadcasting organizations at the international and national levels are considered. The status of the subjects of neighboring rights of broadcasting organizations is subjected to theoretical analysis. A great attention is paid to various ways of dissemination of the content. The legal preconditions for formation of public broadcasting in Ukraine are outlined. The legal characteristic of the objects of protection of the rights of broadcasting organizations is given. The peculiarity of cable providers' activity is elucidated. The essence of concepts of exclusive non-property and property rights of broadcasting organizations is revealed, their scope and content are defined.

Scientific conclusions are grounded; suggestions for improving legal protection of the examined relations are made in the present dissertation.

Key words: broadcasting organization, broadcasting, cable television, public broadcasting, program, telecast, property and non-property rights of broadcasting organizations, civil protection.